

Inleiding Root versus Wells

predikantenbijeenkomst classis Utrecht – woensdag 20 september

Wim Vermeulen

1. Andrew Root houdt de gemoederen bezig. Waar vermoedelijk de meesten van jullie hem vorig jaar nog niet kenden, zitten we hier nu een dag bij elkaar rondom zijn denken bij elkaar. Dat geeft aan dat hij kennelijk breed resoneert. En ik begrijp dat. Als je Root leest, dan denk je al snel: hij geeft woorden aan wat ik voel. Zijn boek 'the pastor in a secular age' heeft als ondertitel: 'Ministry to People Who No Longer Need a God'. Na 'Churches and the crisis of decline' wil ik dat zeker ook gaan lezen. Root geeft niet alleen woorden aan wat velen voelen, hij analyseert ook scherp én wijst een weg vooruit. En wat voor een weg. Een gelovige weg waarop 'wachten' een sleutelwoord is. Geen hippe en snelle zeven stappen gauw thuis manieren om de kerk weer vol te krijgen – collega Snaterse heeft het er uitgebreid over gehad. En wij, overbezette pastores, zuchten van verlichting en voelen op onze schouders ineens weer een zacht juk en een lichte last.

2. Ondertussen zijn we hier in het Utrechtse ook gecharmeerd van een andere denker die we als gids beschouwen in het onherbergzame landschap van het post-christendom-tijdperk, namelijk de Engelse theoloog en predikant Sam Wells. Zijn naam zingt in ons land al wat langer rond en hij is mogelijk ook bij een aantal van jullie geen onbekende. In deze bijdrage wil ik kort een aantal thema's uit zijn denken aanstippen. De bedoeling daarvan is dat we zo een soort tweeluik creëren. Want, weten wij: 'IJzer scherpt men immers met ijzer en zo scherpt de ene mens de andere'.

3. Vertegenwoordigen Root en Wells twee werelden? Op het eerste gezicht zou je dat wel denken. Men zal Wells, anders dan Root, het woord 'crisis' niet heel vaak in de mond horen nemen. Wells staat, anders dan Root, wél 'innovation of the church' voor, en ja, zelfs van het door Root zo verafschuwde woord 'commerce' is Wells niet vies – om zomaar een paar dingen te noemen. Toch denk ik dat de overeenkomsten groter zijn. Zowel Root als Wells behoren tot een episcopale, Engelstalige kerk. Beiden zijn sterk door Barth beïnvloed. Hoe diepgaand Root Wells kent weet ik niet, maar de keer dat hij hem citeert in een voetnoot is dat instemmend. Beiden zijn zoekend naar een begaanbare weg voor de kerk in het postchristelijke landschap. Beiden geloven hartstochtelijk in de God die leeft. Beiden geven een sterke voorkeur aan *to be* boven *to have*. Beiden zijn het er hartgrondig over eens dat de kerk niet 'subject of its own story' is. Ondanks die vele overeenkomsten, ademt het werk van Wells toch een andere sfeer dan dat van Root. Juist vanwege die diepgaande overeenkomsten fascineert mij dat buitengewoon. Voor ik daarop terugkom, eerst kort een aantal kenmerkende trekken van het denken van Wells.

4. In 2017 werd vanuit St. Martin in the Fields het kerkvernieuwingsnetwerk HeartEdge opgericht, met Wells als inspirator. Een aantal grondtrekken van zijn denken komt dan ook duidelijk naar voren in de manier waarop HeartEdge als beweging zich presenteert. De naam HeartEdge komt van 'from the Heart, on the Edge'. Want het is, aldus Wells, 'on the edge' waar 'the heart' het duidelijkst zichtbaar wordt. Jezus heeft in het evangelie de meest betekenisvolle ontmoetingen 'on the

edge'. Op het randje van het land (met de Syrofenicysche vrouw), op het randje van de beschaving (met de bezetene van Gadara), op het randje van het betamelijke (met de overspelige vrouw) – om zomaar een paar voorbeelden te noemen. Dus, concludeert Wells dan, wil de kerk opnieuw het hart van haar bediening, haar missie en haar levensader ontdekken, dan zal ze erop uit moeten. Want alleen 'on the edge' wordt 'the heart' ervaren.

HeartEdge werkt vervolgens langs vier lijnen: vier C's. Congregation, Compassion, Culture en Commerce. Daarin zijn vertrouwde velden van het kerkelijke leven herkenbaar. Het gemeentelven met eredienst, liturgie catechese en pastoraat (congregation); de diaconie (compassion); de verhouding tot de jou omringende cultuur en hoe je daar wel en niet gebruik van maakt (culture) en de financiën en het beheer (commerce). Met name het laatste woord, commerce, verraadt dat de invulling van die op zich herkenbare en traditionele begrippen niet voorspelbaar traditioneel is. HeartEdge wil op al die C's uitdagen om het net ook eens aan de andere kant uit te gooien. Om te beginnen door te ontschotten. HeartEdge moedigt aan tot integraal, holistisch denken. De schotten die vaak tussen de vier C's staan moeten weg. Wie aan één van de vier C's trekt, trekt aan allemaal. Dus niet je heil verwachten van het ontplooiën van commerciële activiteiten zonder vragen te stellen bij je theologie en je gemeente-leven.

Zo is HeartEdge voor ons in Utrecht een instrument geworden aan de hand waarvan we de praktijken van ons kerk-zijn in een genadig-kritisch licht zijn gaan houden, en aan de hand waarvan we elkaar stimuleren om rustig kleine stappen te zetten. Wat zou er kunnen gebeuren als we met de vier C's wat meer *on the edge* zouden gaan en zo een werkelijk *missionaire* kerk zouden worden? HeartEdge denkt daarbij ook wederkerig en gelijkwaardig en niet in haves en have nots. Niet alleen de ander heeft het evangelie nodig, ook wij hebben die ander heel hart nodig om (opnieuw, voor het eerst?) te verstaan wat het evangelie ook alweer betekent. HeartEdge stimuleert je daarbij als kerk diepgaande relaties te zoeken, de beweging te maken van *doing for* naar *being with*. Twee Bijbelteksten worden uiterst serieus genomen. Johannes 10 vers 10: 'Ik ben gekomen om hen het leven te geven en de overvloed' en het laatste vers van Mattheus 28: 'Zie, Ik ben met u al de dagen, tot aan de voleinding der wereld'. De open vraag die HeartEdge aan alle kerken zou willen stellen is: Wat zou er kunnen gebeuren als je dit weer echt gaat geloven?

5. Tot slot. Wie Wells en Root naast elkaar leest, komt veel overeenkomsten tegen. Maar ik zei aan het begin al: ook de verschillen fascineren. Aan het einde van deze bijdrage een voorzichtige poging om dat wat te duiden. Zowel Wells als Root geloven in 'de God die is'. Voor Wells lijkt dat te betekenen dat God er niet *niet* kan zijn. Als Anglicaanse, convergerende incarnatietheoloog (ik plak er maar een paar etiketten op) daagt hij je uit om *abundance* te vinden, ook (juist!) in ervaringen van *scarcity*. Root daarentegen, toch een meer divergerend Luthers denker, lijkt Gods aanwezigheid minder als een continuüm te beleven, meer in momenten, de Barthiaanse flits. Ook kritischer. Om het met Noordmans te zeggen: 'als jij naar de kerk gaat, betekent dat nog niet dat de Heilige Geest ook gaat'. Hier worden dus theologisch en spiritueel andere accenten gelegd, met voor de kerkelijke praktijk ook wel andere uitkomsten. Toch spreek ik bewust van accenten, niet van werelden. Want, zo is mijn overtuiging, beide stemmen heb ik nodig. Root blijft nodig om kritisch te blijven. Want ja, als alles 'koninkrijk' is zoals je bij HeartEdge wel eens de

indruk krijgt, dan is niets het. Maar Wells blijft nodig om kritisch te blijven op het kritische. Want als alles crisis is, dan is niets het. Laat daarom noch Root noch Wells dienen slechts ter bevestiging van het eigen gelijk. Het geloof en de kerk gedijen misschien wel het beste in de dialectiek van reeds en nog niet, van het 'Ik sta voor U in leegte en gemis' en het 'Want ik zie in alle dingen, niets dan Zijn aanwezigheid'. Laat die creatieve spanning ons wachtend werken en werkend wachten.

Bronnen:

Samuel Wells, *A future bigger than the past* (vert. 'De toekomst is groter dan het verleden')

Samuel Wells, *'Finding abundance in scarcity'* (niet vertaald)

Samuel Wells, *'Humbler faith, bigger God'* (vert. *Kleiner geloof, grotere God*)

www.heartedge.org

www.smitf.org